

NICOLAE GOSTAR

1922—1978

În ziua de 23 octombrie 1978, la Constanța, s-a alăturat strămoșilor, prematur, neașteptat și în plină activitate creatoare profesorul Nicolae Gostar. Destinul a hotărât să se stingă în orașul poetului preferat, el care aduna epitafurile cu *Hic ego qui iaceo*.

Născut la Deva în 2 martie 1922, Nicolae Gostar a urmat școala elementară și liceul în orașul natal. Din anii liceului îi plăcea să-și amintească despre întâlnirea cu „Getica” lui Vasile Pârvan și cu inscripțiile Ulpiei Traiana Sarmizegetusa sau ale Miciei, adunate în colecțiile Muzeului din Deva. Păstra un caiet cu primele încercări de lectură a epigrafelor Daciei, pe care ni l-a arătat o dată, cu un amestec inegal de autoironie, nostalgie și mândrie.

S-a înscris la Facultatea de istorie a Universității clujene aflată în refugiu la Sibiu, în anul 1942. În ultimul an al războiului el a participat la luptele pentru eliberarea Transilvaniei și a terminat studiile universitare abia în anul 1947. Între marii savanți ai științei noastre istorice și filologice din Clujul acelor ani, la dobândirea cunoștințelor și calităților necesare activității sale științifice în domeniul istoriei vechi, o contribuție substan-

țială au avut-o profesorii : Constantin Daicoviciu, Ștefan Bezdechi și Theodor Naum. După absolvire a fost asistent la Facultatea de istorie din Cluj. În perioada de ucenicie științifică la școala celui mai însemnat centru de cercetare a istoriei Daciei preromane și romane a trecut primele probe de bun epigrafist și exeget al textelor literare antice, iar pe șantierele cetăților dacice din Munții Orăștiei conduse de acad. C. Daicoviciu a cunoscut cele mai importante vestigii din perioada dacică clasică. Participând la campaniile arheologice conduse de prof. Vl. Dumitrescu în două așezări neolitice avea să-și perfecționeze metodele de săpătură, iar cercetările locuirii daco-carpice la Hăbășești și în împrejurimi, incluse în cunoscuta monografie, îi vor aduce și satisfacția titlului de Laureat al Premiului de stat.

Din anul 1957 a devenit conferențiar la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, unde peste două decenii a ținut cursurile de istorie universală veche, bazele arheologiei și epigrafie. Sint anii afirmării independente, a căutării unei căi proprii cerute de noile preocupări, de conducerea unor cercetări într-o regiune a țării care, o însemnată perioadă, are o problemă puțin diferită de cea a Transilvaniei. S-a integrat însă repede în viața universitară și academică ieșeană. A întreprins campanii arheologice cu rezultate care au însemnat momente de vîrf în cunoașterea culturii dacice și romane pe teritoriul Moldovei. Continuarea săpăturilor arheologice de la Bitca Doamnei a dus, între altele, la descoperirea zidurilor cetății și a aliniamentelor cu tamburi de piatră ai sanctuarului. La Barboși în cetățuia dacică a fost descoperit un sanctuar cu tamburi de lemn ce-și va găsi similitudini la Pecica, a fost stabilită stratigrafia castellum-ului de pe Tirighina, a efectuat în același timp sondaje în castru și așezarea civilă. La Șendreni au fost căutate noi urme ale locuirii romane pe locul descoperirii inscripției închinată lui Hercules de către Rundacio. Au fost recoltate materialele care vor sta la baza cărții în care încerca prima prezentare globală a locuirii dacice din Moldova secolelor I î.e.n.—I e.n. : *Cetățile dacice din Moldova*, București, 1969.

A fost un om al cărții, a iubit mai mult ca orice documentele scrise. De la articolul *Ramura nordică a dacilor-costobociei* (Bul. Univ. „V. Babeș-Bolyai” — Cluj, 1956) la ΚΑΥΚΟΗΝΣΙΟΙ (Ptolémée, III, 8, 3) din *Trhacodacica*, București, 1976, lectura geografiei lui Ptolemeu și încercarea de a găsi soluții verosimile pentru determinarea etimologiei unor etnonime sau a localizării corecte a unor toponime a fost o preocupare constantă. Un permanent obiect de studiu l-au constituit și inscripțiile Daciei romane. A găsit adeseori lecturi neașteptate cu interpretări istorice ample. *Inscripțiile de pe lucernele Daciei romane* (ArhMold, I, 1964) se înscrie între lucrările a căror valoare și utilitate vor dăinui multă vreme. Istoria militară, politică și religioasă a Daciei au de menționat adeseori contribuțiile sale.

De la studierea unor versuri ovidiene a căror semnificație istorică căuta s-o descifreze, la lotul însemnat de inscripții din Muzeul tomitan pe care l-a publicat și încheind cu teza de doctorat condusă de acad. E. Condurachi *Marele monument funerar roman de la Adamclisi — studiu epigrafic*, istoria Dobrogei a revenit adeseori în lucrările sale. A publicat peste 80 de articole interesante prin conținut, bine fundamentate, adeseori polemice captivante, în revistele din țară, precum și în Belgia, R.D. Germană,

R.F. Germania, Cehoslovacia. Ultima sa însemnată contribuție este inclusă în volumul I al noului tratat de istorie a României. Pe cînd boala, sîciitoare și vicleană, nu-i alterase încă sănătatea și firea, omul cu fața tînăra în contrast cu părul argintiu și nelipsita lulea în colțul gurii era printre personajele care însuflețeau sesiunile științifice.

Despărțirile definitive nebănuite și timpurii stîrnesc regretul pentru că celui care ne-a părăsit nu i-a fost hărăzit să-și continue firul vieții, pentru el, pentru ai săi, pentru știința noastră istorică între ai cărei slujitori de elită se număra, regretul că nu a realizat marile sale proiecte, din care cel care urma să cuprindă o istorie a războaielor daco-romane îi era mai drag și-i consacrase multă muncă și sănătate, regretul unor perioade de stagnare a colaborării.

Prin contribuțiile sale la elucidarea unor probleme esențiale ale istoriei noastre, prof. N.Gostar ocupă un loc de seamă în istoriografia ultimelor trei decenii.

Celui care și-ar fi compus un epitaf cu îndemnuri optimiste pentru continuatorii eternului circuit trebuie să-i adresăm acum strămoșescul *Sit tibi terra levis!*

Silviu Sanie

